

ХИЖАЦТВО ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ОХОРОНИ ЖИВОЇ ПРИРОДИ

В.І.Шандя, Є.Х.Евтушенко,

Л.Г.Жадько, Ю.В.Милобог

Охорона живої природи, як збереження генофонду, в якості визначальної настанови має забезпечення існування видів і їх популяцій як носіїв в унікальній біологічній інформації. Термін генофонд тобто специфічна сукупність генів (і їх алелів) організмів будь-якої популяції, достатньо довільно та широко екстраполюється на всю таксономічну та екологічну різноманітність складу угруповань організмів і, цілком логічно, вкладається в їх індивідуалістичну концепцію, коли кожне угруповання розглядається як унікальна система неповторних індивідів або елементів. При сучасному рівні пізнання та використання біологічної індивідуальності, можливостей науки та техніки, щодо забезпечення збереження та відтворення індивідуальної генетичної інформації будь-якого організму шляхом біотехнологічної техніки, в охороні живої природи поки що актуалізується тільки збереження наборів, або сукупностей або асортиментів генів і алелів видів і їх популяцій, тобто генофондів без збереження елементарних індивідуальних сукупностей генів або генотипів.

Разом з тим, маючи на увазі методи індивідуального добору в селекції рослин і тварин, створення ліній і сімей та різні інші як прямі так і непрямі способи забезпечення повного чи часткового збереження генотипів видатних особин, на наш погляд, в теорії та практиці охорони рідкісних, зникаючих видів і малочислених популяцій цілком можливим є збереження індивідуальних генотипів доступними для сучасної науки біотехнологічними та іншими методами, включаючи ті, що відпрацьовані або почали впроваджуватися в селекцію рослин, тварин і грибів, особливо клонуванням.

Цей аспект охорони біоти в значній мірі пов'язаний з проблемою збереження генофонду хижих звірів і птахів в еталонних, змінених або сформованих людиною угрупованнях організмів, особливо в урбанізованих і насичених промисловими виробництвами районах, в яких порушення природних співвідношень видів та мала чисельність хижих тварин призводить до суттєвих змін угруповань. Спроби людини імітувати діяльність хижих тварин щодо блокування розмноження трав'янистих копитих і гризунів, обмеження їх чисельності виявляються якісно неадекватними природному впливу хижаків.

Помилкові настанови повного винищення хижаків або неконтрольованого їх розмноження, котре може призводити до повного виїдання жертв і створення "екологічного вакууму", вимагають всебічного теоретичного осмислення проблеми хижацтва, розуміння його як об'єктивної та невід'ємної ланки взаємообумовленого існування організмів, конкретизації та деталізації поглядів на санітаивну, вибірково і нищівну роль хижаків, які можуть не тільки вибірково вивільнювати популяції жертв від слабких, хворих і старих особин, але й, відаючи молодь, підривати біотичний потенціал популяцій.

ВПЛИВ ПИЛОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ НА НАЗЕМНУ МЕЗОФАУНУ СТЕПІВ

Сметана О.М.

Збереження біорізноманіття є одним із найважливіших екологічних пріоритетів Криворіжжя (Сметана, 1998). Воно вивчається на різних рівнях. Нами розглянуто зміни структури й чисельності угруповань мезофауни на рівні таксономічних груп. Збори наземної мезофауни проводили за допомогою модифікованих пасток Барбера, через 15 діб, для розрахунків узято сумарні дані. Наземна мезофауна вивчалась на цілиній ділянці у ботанічному саді (контроль - ділянка 1), на степовій ділянці балки Петрикова з помірним рівнем забруднення (ділянка 2), та в зональних угрупованнях водорозділу з дуже сильним рівнем забруднення пилом від хвостосховища (ділянка 3). Виявлено, що найбільша чисельність наземної мезофауни характерна для незабруднених степів (табл.1). Із збільшенням